

System Ewaluacji Oświaty

Model i zalecany przebieg ewaluacji zewnętrznej szkół oraz placówek Obowiązujący od dnia 1 września 2013r. ze zmianami z dnia 25 lutego 2014r.

Naszym głównym celem jest dobro uczących się

Punktem wyjścia koncepcji prowadzonego nadzoru pedagogicznego jest założenie, że państwo formułuje jawne wymagania wobec szkół i placówek.

Wymagania należy traktować jako wyzwania, których realizacja służy rozwojowi społeczeństwa wiedzy, pomaga promować ideę uczenia się przez całe życie, zachęca do współpracy i naukowego podejścia do rozwiązywania problemów. Wymagania zachęcają do nowoczesnego spojrzenia na edukację jak na proces decydujący o kapitale ludzkim i wskazują prorozwojowe zadania cywilizacyjne. Bardzo istotne jest zrozumienie, że wymagania wobec szkół i placówek to nie zestaw przekonań na temat tego, jak one powinny funkcjonować, ale raczej standardy, do których spełnienia powinny dążyć instytucje edukacyjne, aby umożliwić sukces każdemu uczącemu się. Szkoły i placówki powinny działać w celu spełnienia wymagań, ale zgodnie ze swoimi możliwościami i uwarunkowaniami. To pracownicy tych instytucji powinni dobierać metody i sposoby działania tak, aby umożliwiały one osiągnięcie stanu opisywanego przez wymagania, ale również uwzględniały specyfikę szkoły lub placówki.

Podstawowe założenia ewaluacji zewnętrznej w systemie edukacji

Ewaluacja zewnętrzna służy:

- rozwojowi systemu edukacji i tworzeniu warunków umożliwiających uczniom uczenie się przez całe życie dla funkcjonowania w społeczeństwie wiedzy,
- wsparciu szkół i innych placówek jako organizacji uczących się, w których uczestnicy procesu edukacyjnego (szczególnie uczniowie i nauczyciele) są świadomi wymagań, wykorzystują metody ewaluacji, dzięki zgromadzonym informacjom podejmują decyzje dotyczące kierunków i sposobów rozwoju, współpracują ze sobą, biorą odpowiedzialność za realizację celów oraz wspólnie cieszą się z uzyskanych efektów, są otwarci na dzielenie się wiedzą i dobrymi praktykami,
- refleksji nad wartością działań podejmowanych przez (szkoły i placówki),
- tworzeniu bazy danych umożliwiających prowadzenie polityki oświatowej na szczeblu regionalnym i krajowym.

Dla sprawności funkcjonowania systemu, oprócz przedstawionych powyżej założeń niezmiernie istotne są też wartości decydujące o formule sprawowanego nadzoru:

a/ **proces ewaluacji powinien być w pełni demokratyczny**, co przejawia się w prawie do uczestniczenia w nim wszystkich zainteresowanych osób. Wizytatorzy wyznaczeni do przeprowadzenia ewaluacji są zobowiązani do uzgadniania harmonogramu działań z kierownictwem szkoły. Pracownicy szkoły lub placówki mają prawo do wyrażania opinii na tematy związane z ewaluacją ich pracy, zarówno podczas samych badań, jak i w trakcie prezentacji wniosków z ewaluacji oraz po przeprowadzonej ewaluacji, dzięki ankietom on-line.

b/ **proces ewaluacji jest transparentny**, co przejawia się w jawności procedur, kryteriów ewaluacji, pytań badawczych, narzędzi oraz wyników i wniosków z ewaluacji,

c/ **proces ewaluacji jest elastyczny**, co oznacza, że bierze się pod uwagę różnorodność szkół i placówek, co umożliwia dopasowanie badania do kontekstu ich funkcjonowania. W system jest wpisany nieustanny dialog między wszystkimi uczestnikami procesu, dotyczący zarówno metod ewaluacji, jak i sposobu jej przeprowadzenia. Wnioski wynikające z refleksji uczestników procesu służą modyfikowaniu modelu nadzoru.

Przebieg ewaluacji zewnętrznej

Ewaluacja może mieć charakter całościowy – to jest obejmować wszystkie wymagania lub częściowy (problemowy) – kiedy badanie dotyczy wybranych wymagań.

Proces ewaluacji zewnętrznej przebiega w trzech etapach:

I Przygotowanie - polega na zaproszeniu dyrektora szkoły do zapoznania się z kryteriami ewaluacji, pytaniami badawczymi oraz narzędziami, poznaniu przez wizytatorów wyznaczonych do przeprowadzenia ewaluacji specyfiki szkoły/ placówki i uzgodnieniu wraz z dyrektorem harmonogramu ewaluacji, przedstawieniu przez zespół wizytatorów harmonogramu i zakresu ewaluacji na zebraniu rady pedagogicznej.

II Badanie w szkole lub placówce - polega na zbieraniu przez wizytatorów danych przy użyciu następujących metod: badań ankietowych, wywiadów, obserwacji oraz analizy danych zastanych .

III Podsumowanie - polega na opracowaniu zebranych danych, analizie i przygotowaniu prezentacji danych, sformułowaniu wniosków oraz skonsultowaniu ich z dyrektorem i radą pedagogiczną.

Etap I - Przygotowanie

Na etapie przygotowawczym ustala się harmonogram badania w porozumieniu z dyrektorem, dostosowując go do planu zajęć odbywających się w szkole. Wizytatorzy wyznaczeni do przeprowadzenia ewaluacji informują dyrektora o sposobie prowadzenia badania, zapraszają do korzystania z platformy internetowej (zaproszenie wiąże się z udostępnieniem dyrektorowi narzędzi, które zostaną wykorzystane podczas ewaluacji), ustalają zasady wyboru reprezentantów rodziców i uczniów oraz inne ważne szczegóły badania. O prowadzeniu badania dyrektor informuje uczniów, rodziców, nauczycieli i inne zaangażowane osoby, przesyła informacje dotyczące badania, a także zaprasza rodziców i partnerów szkoły do wzięcia udziału w ewaluacji.

Na tym etapie dyrektor:

- informuje społeczność szkolną lub odbiorców usług o celach i przebiegu ewaluacji. Informuje rodziców o możliwości udziału w badaniu ankietowym i wywiadzie, decyduje, kierując się znajomością wymagań, jakiego rodzaju dokumentacja najlepiej pokaże charakter szkoły lub placówki i jakość pracy. Dyrektor zapoznaje się z pytaniami do analizy danych zastanych z platformy internetowej i ustala z wizytatorami, które materiały będą źródłem informacji,
- udostępnia wizytatorom materiały niezbędne do poznania koncepcji pracy szkoły lub placówki,
- wypełnia ankietę dla dyrektora, która jest dostępna on-line,
- przekazuje informację o pracy szkoły lub placówki zgodnie z § 8a ust.1 pkt 2 rozporządzenia MEN z 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego ze zmianami z dnia 10.05.2013r.),

Program wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły etap III
Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o

- rozpoznaje, czy rodzice małoletnich uczniów nie wyrażą sprzeciwu na wypełnianie przez ich dzieci anonimowej ankiety i ewentualny udział w wywiadzie grupowym,
- zapoznaje się z narzędziami ewaluacyjnymi, udostępnionymi on-line przez wizytatorów,
- zwołuje (w porozumieniu z zespołem wizytatorów) zebranie rady pedagogicznej, na które zaprasza przedstawicieli uczniów, rodziców, pracowników niepedagogicznych.

Zespół wizytatorów wyznaczonych do przeprowadzenia ewaluacji:

- dostosowuje narzędzia badawcze,
- zapoznaje się z wynikami ankiety dla dyrektora,
- analizuje dostępne dane zastane, na przykład stronę www, statut szkoły, program wychowawczy, wyniki egzaminów zewnętrznych. Ważne, aby pamiętać, iż dane zastane pełnią rolę wspierającą - zbiera się je i analizuje w celu poszukiwania przydatnych informacji, pomocnych przy omawianiu zagadnień poruszonych podczas wywiadu z dyrektorem, a nie sprawdzaniu czy szkoła posiada konkretne dokumenty,
- przed rozpoczęciem badania na terenie szkoły/placówki przedstawia cele, zakres i harmonogram ewaluacji na zebraniu rady pedagogicznej, z udziałem zaproszonych gości (przedstawicieli uczniów, rodziców, pracowników niepedagogicznych).

Etap II - Badanie

Etap drugi to badanie na terenie szkoły lub placówki, które trwa do pięciu dni. Proponuje się, aby nie wszystkie dni były następującymi po sobie.

Badanie powinno być przeprowadzone według następujących zasad:

- Przed spotkaniem informacyjnym, można rozpocząć wywiad z dyrektorem i analizę danych zastanych.
- W przypadku prowadzenia ewaluacji całościowej wywiad z dyrektorem, jeżeli jest to organizacyjnie możliwe, powinien być podzielony na części. Podczas wywiadu dyrektor może „ilustrować” odpowiedzi za pomocą materiałów istniejących w szkole. W wywiadzie lub jego fragmentach mogą wziąć udział zastępcy dyrektora lub inne osoby, zaproszone przez dyrektora, adekwatnie do omawianych zagadnień.
- Badania ankietowe uczniów, nauczycieli i – o ile to możliwe – rodziców realizowane są w pracowniach komputerowych dysponujących łączem internetowym. W razie braku możliwości technicznych przeprowadza się ankietę w wersji papierowej.
- Badanie ankietowe nauczycieli (przeprowadzane w I dniu badania), może być realizowane przez nauczycieli indywidualnie w dogodnym dla nich czasie.
- Wywiady grupowe prowadzone są po zapoznaniu się wizytatorów z wynikami badań ankietowych, dzięki czemu wywiady służą również interpretacji i wyjaśnieniu wyników ankiet. Optymalna grupa do wywiadu grupowego to 6-12 osób.
- Każdego dnia badania w szkole lub placówce powinno odbyć się spotkanie podsumowujące zespół badawczy, poświęcone uporządkowywaniu zebranych danych i spostrzeżeń, wprowadzaniu ewentualnych modyfikacji w procedurze ewaluacji.

Wykaz metod badawczych i sposobu doboru prób dla przedszkoli – załącznik nr 1

Wykaz metod badawczych i sposobu doboru prób dla szkół – załącznik nr 2

Wykaz metod badawczych i sposobu doboru prób dla placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno -pedagogicznych i bibliotek pedagogicznych – załącznik nr 3

Etap III – Podsumowanie

Program wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły etap III
Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o

Etap podsumowujący obejmuje opracowanie, analizę i formułowanie wniosków, przygotowanie raportu oraz konsultacje z dyrektorem i prezentację wyników i wniosków ewaluacji przed radą pedagogiczną/pracownikom szkoły lub placówki. Wstępna wersja raportu jest przedstawiona dyrektorowi i radzie pedagogicznej/ pracownikom placówki w celu przedyskutowania danych zebranych podczas ewaluacji. Na prośbę rady wizytatorzy prezentują propozycję poziomu spełniania wymagań. Wizytatorzy ostateczną wersję raportu przygotowują dopiero po wysłuchaniu opinii dyrektora i rady pedagogicznej/pracownikom szkoły lub placówki. Decyzja, że szkoła spełnia wymagania na poziomie A powoduje konieczność wypełnienia przez zespół ewaluatorów w porozumieniu z dyrektorem formularza dobrej praktyki, który następnie umieszczany jest na stronie www.npseo.pl.

Po spotkaniu dyrektor i pracownicy szkoły lub placówki są proszeni również o udzielenie informacji zwrotnej na temat procesu ewaluacji zewnętrznej w formie odpowiedzi na pytania anonimowej ankiety on-line badającej przebieg ewaluacji (ankieta poewaluacyjna). To bardzo ważny element doskonalenia systemu ewaluacji oświaty i okazja dla pracowników szkoły lub placówki i dyrektorów wyrażenia opinii o pracy ewaluatorów i procesie ewaluacji.

Okolo pół roku po ewaluacji szkoła lub placówka otrzymuje zaproszenie do wypełnienia kwestionariusza ankiety on-line badającej efekty ewaluacji (ankieta postewaluacyjnej) na temat wykorzystania wyników ewaluacji zewnętrznej przez szkołę lub placówkę.

Rezultaty ewaluacji

Po każdej ewaluacji szkoła/placówka otrzymuje informację zwrotną w postaci raportu, który składa się z następujących części:

- informacji o zakresie ewaluacji zewnętrznej w szkole/placówce,
- opisu metodologii badania,
- krótkiej syntezy, odnoszącej się do wyników i wniosków z przeprowadzonej ewaluacji zewnętrznej; tzw. „obrazu szkoły/placówki”
- podstawowych danych o szkole/placówce,
- tabeli zawierającej informacje dotyczące poziomu spełniania poszczególnych wymagań,
- wniosków z przeprowadzonego badania,
- wyników przeprowadzonej ewaluacji w odniesieniu do wymagań państwa (zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7.10.2009 r. wraz ze zmianami z dnia 10.05.2013r.) w postaci opisów do wymagań.

Raport zostanie udostępniony w Internecie na stronie www.npseo.pl w zakładce „Sprawdź raport z ewaluacji swojej szkoły/ placówki”.

Podsumowanie

Koncepcja ewaluacji zewnętrznej, prowadzonej w ramach nadzoru pedagogicznego zakłada współpracę między wizytatorami a szkołą/ placówką, sprawny przekaz informacji, wykorzystanie potencjału szkoły/ placówki (na przykład przez angażowanie pracowników w proces zbierania informacji) i równość wszystkich zaangażowanych stron. Niezbędne są pozytywne postawy wobec badania i osób biorących w nim udział, wzajemny szacunek i obiektywność. Bardzo ważna jest dyskrecja w przypadku informacji wrażliwych (mogących narazić konkretne osoby na szkodę); które nie są one upubliczniane w raporcie ani w żadnej innej formie.

Uzyskiwanie informacji zwrotnej na temat wymagań, narzędzi badawczych i procesu ewaluacji oraz jego rezultatów od osób biorących udział w tym procesie w postaci odpowiedzi na pytania ankiety poewaluacyjnej i postewaluacyjnej jest kluczowe w doskonaleniu systemu.

Pamiętajmy, że głównym celem jest dobro uczących się.

Załącznik nr 1 Wykaz metod badawczych i sposobu doboru prób dla przedszkoli

Kategoria badanych/źródła danych	Metoda	Opis/uwagi
Dyrektor	Ankieta	Ankieta zostaje udostępniona dyrektorowi w pierwszym etapie badania. Ankieta powinna być uzupełniona przez dyrektora przed spotkaniem informacyjnym. W przypadku kiedy w placówce nie ma osoby pełniącej funkcję dyrektora, należy realizować badanie z osobą lub osobami pełniącymi adekwatne funkcje.
	Indywidualny wywiad pogłębiony	W wywiadzie mogą brać udział również wskazani przez dyrektora pracownicy przedszkola (np. zastępcy). W przypadku kiedy w placówce nie ma osoby pełniącej funkcję dyrektora, należy realizować badanie z osobą lub osobami pełniącymi adekwatne funkcje.
Nauczyciele	Ankieta „Przedszkole, w którym pracuję”	Badanie jest przeprowadzone na próbie pełnej.
	Wywiad grupowy zogniskowany	Wywiad grupowy z nauczycielami należy zrealizować po zapoznaniu się wizytatorów z wynikami badań ankietowych.. Wywiad powinien również służyć interpretacji i wyjaśnieniu wyników ankiet. Podstawowym kryterium doboru nauczycieli jest różnorodność (staż, praca z różnymi grupami wiekowymi).W przypadku ewaluacji całościowej, jeżeli jest to możliwe, wywiad powinien być przeprowadzony w dwóch częściach. W każdej części wywiadu mogą brać udział różni nauczyciele. Podczas wywiadu nie może być obecny dyrektor ani żaden z jego zastępców.
Pracownicy niepedagogiczni	Wywiad grupowy zogniskowany	W wywiadzie biorą udział pracownicy inni niż nauczyciele.
Dzieci	Wywiad grupowy zogniskowany	Wywiad z dziećmi przeprowadza się z najstarszymi grupami i nie powinien on trwać dłużej niż 20 minut. Wywiad przeprowadza nauczyciel/ka grupy, przygotowany/a do wykonania tego zadania przez wizytatorów lub wizytatorzy. Podczas wywiadu jest obecny wizytator i notuje lub nagrywa jego przebieg.
Rodzice	Wywiad grupowy zogniskowany	W grupie rodziców preferujemy osoby z rady rodziców i rad oddziałowych, reprezentujących różne roczniki. W wywiadzie mogą wziąć udział także inni rodzice, którzy wyrażą taką chęć. W wywiadzie nie mogą brać udziału pracownicy przedszkola.
	Ankieta	Pierwszego dnia ewaluacji rodzicom rozdaje się papierowe ankiety (np. w czasie przygotowania lub odbierania dzieci). Jeżeli w przedszkolu jest możliwość przeprowadzenia badania on-line zaprasza się wszystkich rodziców do wypełnienia ankiety.
Partnerzy przedszkola	Wywiad grupowy zogniskowany	Wywiad z przedstawicielami partnerów zewnętrznych przedszkola (np. pracownikiem ośrodka pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, innych przedszkoli, szkół). Listę osób zaproszonych do udziału w wywiadzie ustalają wspólnie dyrektor i wizytatorzy, ale ostateczną decyzję podejmują wizytatorzy. Podstawowe kryterium doboru uczestników to różnorodność (typ instytucji, formy współpracy), pod uwagę należy wziąć także doświadczenia współpracy z tym przedszkolem. W trakcie wywiadu z partnerami nie mogą być obecni nauczyciele ani inni pracownicy przedszkola. Gości na spotkanie zaprasza dyrektor.
Przedstawiciel organu prowadzącego	Wywiad indywidualny	Dobór celowy: do wywiadu zapraszana jest osoba posiadająca największą wiedzę o przedszkolu. Wywiad może być realizowany w sposób bezpośredni lub telefoniczny.
Obserwacja zajęć		W przedszkolu powinno być przeprowadzonych przynajmniej pięć godzin obserwacji w różnych grupach. W miarę możliwości należy wydłużyć czas przeznaczony podczas badania na obserwację. Obserwacje nie powinny być ustalane w harmonogramie; wizytatorzy mogą przeprowadzić obserwację w dowolnym czasie w trakcie trwania ewaluacji (z pominięciem pierwszego dnia).

Obserwacja przedszkola	Obserwacja może być przeprowadzana na terenie przedszkola i terenie wokół przedszkola, przed i po zajęciach,
Wywiad z nauczycielem po obserwacji	Decyzję o realizacji wywiadu i doborze pytań podejmuje wizytator podczas obserwacji.
Wywiad z dziećmi po obserwacji	Decyzję o realizacji wywiadu i doborze pytań podejmuje wizytator podczas obserwacji.
Analiza danych zastanych	Dyrektor zaznajamia się z pytaniami do analizy danych zastanych i ustala z wizytatorami, które materiały będą źródłem informacji. Ważne, aby pamiętać, iż dane zastane pełnią rolę wspierającą - zbiera się je i analizuje w celu poszukiwania przydatnych informacji pomocnych przy omawianiu zagadnień omawianych podczas wywiadu z dyrektorem, a nie sprawdzaniu czy przedszkole posiada konkretne materiały.

Załącznik nr 2 Wykaz metod badawczych i sposobu doboru prób dla szkół

Kategoria badanych/źródła danych	Metoda/technika	Opis/uwagi
Dyrektor szkoły	Ankieta	Ankieta zostaje udostępniona dyrektorowi w pierwszym etapie badania. Ankieta powinna zostać uzupełniona przez dyrektora przed spotkaniem informacyjnym.
	Wywiad pogłębiony	W wywiadzie mogą brać udział również wskazani przez dyrektora pracownicy szkoły (np. zastępcy).
Nauczyciele	Ankieta „Szkola, w której pracuję”	Badanie jest przeprowadzane na próbie pełnej (biorą w nim udział wszyscy obecni w trakcie badania nauczyciele).
	Wywiad grupowy zogniskowany	Podstawowym kryterium doboru nauczycieli do wywiadu jest różnorodność (staż, nauczany przedmiot, praca w zespołach zadaniowych). W wywiadzie powinien wziąć również udział pedagog. W przypadku szkół zawodowych w wywiadzie powinni wziąć udział nauczyciele zawodu. Listę osób zaproszonych do udziału w wywiadzie ustalają wspólnie dyrektor i wizytatorzy. W przypadku ewaluacji całościowej wywiad powinien być przeprowadzony w dwóch częściach. W każdej części wywiadu mogą brać udział różni nauczyciele. Podczas wywiadu nie może być obecny dyrektor ani żaden z jego zastępców.
	Wywiad grupowy z nauczycielami uczącymi w jednym oddziale	W wywiadzie biorą udział nauczyciele uczący w klasie IV (SP) lub I (gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne) wylosowanej do obserwacji – por. opis doboru klas do obserwacji, jeśli ewaluacja odbywa się w drugim półroczu. W wywiadzie biorą udział nauczyciele uczący w klasie V (SP) lub II (gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne) wylosowanej do obserwacji- por. opis doboru klas do obserwacji, jeśli ewaluacja odbywa się w pierwszym półroczu. Podczas wywiadu nie może być obecny dyrektor ani żaden z jego zastępców.
Pracownicy niepedagogiczni	Wywiad grupowy zogniskowany	W wywiadzie biorą udział pracownicy inni niż nauczyciele. Podczas wywiadu nie może być obecny dyrektor ani żaden z jego zastępców.
Uczniowie	Ankieta „Moja szkoła”	Badanie przeprowadzane jest na próbie pełnej uczniów klas rok niższych od najstarszych. Ankieta musi objąć uczniów wszystkich klas w danym roczniku. *W przypadku małych szkół (liczących mniej niż 25 uczniów w badanym roczniku) należy dobrać uczniów z klas pierwszych (dotyczy gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych) bądź z klasy czwartej (w przypadku szkoły podstawowej), tak aby uzyskać próbę liczącą co najmniej 25 osób (o ile jest to możliwe). W przypadku jeszcze mniejszych szkół możliwe jest również rozszerzenie badania na wszystkich uczniów odpowiednio do typu szkoły. W miarę możliwości należy unikać wielokrotnego udziału uczniów w badaniu.

	Ankieta „Mój dzień”	<p>Badanie przeprowadzane jest na próbie pełnej uczniów najstarszych klas. Ankieta musi objąć uczniów wszystkich klas w danym roczniku. Ankieta powinna być przeprowadzona po ostatniej godzinie lekcyjnej danego dnia.</p> <p>* W przypadku małych szkół (liczących mniej niż 25 uczniów w badanym roczniku) należy dobrać uczniów z klas pierwszych (dotyczy gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych) bądź z klasy czwartej (w przypadku szkoły podstawowej), tak aby uzyskać próbę liczącą co najmniej 25 osób (o ile jest to możliwe). W przypadku jeszcze mniejszych szkół możliwe jest również rozszerzenie badania na wszystkich uczniów odpowiednio do typu szkoły.</p> <p>W miarę możliwości należy unikać wielokrotnego udziału uczniów w badaniu. W szczególności jeśli rozszerzana jest próba do ankiet „Mój dzień” i „Moja szkoła” należy zadbać, aby ci sami uczniowie nie wypełniali obydwu kwestionariuszy.</p>
	Wywiad grupowy zogniskowany	<p>W wywiadzie udział biorą przedstawiciele samorządu uczniowskiego i samorządów klasowych z wszystkich roczników, a w szkole podstawowej z trzech ostatnich oraz chętni uczniowie. Jeżeli wizytator uzna to za uzasadnione może zaprosić dodatkowo innych uczniów pamiętając, że grupa nie powinna być większa niż 12 osób.</p> <p>W trakcie wywiadu z uczniami nie mogą być obecni nauczyciele ani inni pracownicy szkoły.</p> <p>W razie potrzeby można zorganizować dodatkowe grupy fokusowe, dzieląc pytania ze scenariusza.</p>
	Wywiad grupowy zogniskowany z uczniami klas I-III szkół podstawowych	<p>W wywiadzie udział biorą przedstawiciele samorządów klasowych. W trakcie wywiadu z uczniami nie mogą być obecni nauczyciele ani inni pracownicy szkoły.</p>
Rodzice	Wywiad grupowy zogniskowany	<p>Informacja o wywiadzie grupowym powinna być przekazana wszystkim rodzicom (np. za pośrednictwem uczniów, przez stronę internetową, tablicę ogłoszeń). W wywiadzie powinni uczestniczyć rodzice z rady rodziców i rad klasowych oraz wszyscy pozostali rodzice, którzy zechcą wziąć w nim udział. W razie potrzeby można zorganizować dodatkowe grupy fokusowe, dzieląc pytania ze scenariusza. W wywiadzie nie mogą brać udziału pracownicy szkoły.</p>
	Ankieta	<p>Badanie przeprowadzane jest na próbie pełnej rodziców uczniów dwóch najstarszych klas, niemniej ankiety w formie papierowej są przekazywane wszystkim uczniom, których rodzice wyrażą chęć na ich wypełnienie. W przypadku zebrania bardzo dużej liczby ankiet papierowych wizytatorzy mogą wylosować 100 ankiet do wprowadzenia na platformę. W miarę możliwości należy zachęcać rodziców do udziału w badaniu ankietowym on-line, na przykład organizując je na terenie szkoły. Jeżeli w szkole jest możliwość przeprowadzenia badania on-line zaprasza się wszystkich rodziców do wypełnienia ankiety. Jeżeli nie ma takich możliwości ankiety w wersji papierowej są rozdawane rodzicom dwóch najstarszych roczników, a pozostałym rodzicom, którzy chcą wypełnić ankietę, organizuje się taką możliwość.</p>
Partnerzy szkoły	Wywiad grupowy zogniskowany	<p>Wywiad z przedstawicielami partnerów zewnętrznych szkoły lub placówki (np. ośrodka pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, innych szkół lub placówek, przedstawicieli pracodawców w przypadku szkół zawodowych). Listę osób zaproszonych do udziału w wywiadzie ustalają wspólnie dyrektor i wizytatorzy, ale ostateczną decyzję podejmują wizytatorzy. Podstawowe kryterium doboru uczestników to różnorodność (typ instytucji, formy współpracy), pod uwagę należy wziąć także doświadczenia współpracy, tak aby na podstawie wywiadu móc uzyskać możliwie pełny obraz działań szkoły lub placówki. W trakcie wywiadu z partnerami nie mogą być obecni pracownicy szkoły lub placówki. Gości na spotkanie zaprasza dyrektor.</p>
Przedstawiciel organu prowadzącego	Wywiad indywidualny	<p>Dobór celowy: do wywiadu zapraszana jest osoba posiadająca największą wiedzę o szkole. Wywiad może być realizowany w sposób bezpośredni lub telefoniczny.</p>

Obserwacja lekcji	<p>Do obserwacji w szkołach podstawowych losuje się jedną klasę z nauczania zintegrowanego (I- III), jedną klasę V, VI, W każdej z tych klas prowadzi się przynajmniej jedną obserwację. Spośród klas IV (jeśli ewaluacja odbywa się w II półroczu) lub V (jeśli ewaluacja odbywa się w I półroczu) losowana jest klasa, w której przeprowadzone będą trzy obserwacje, a uczący w niej nauczyciele wezmą udział w wywiadzie z zespołem uczącym w jednym oddziale.</p> <p>Do obserwacji w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych losuje się jedną klasę II i III. W każdej z tych klas prowadzi się przynajmniej jedną obserwację. Spośród klas I (jeśli ewaluacja odbywa się w II półroczu) lub II (jeśli ewaluacja odbywa się w I półroczu). Losowana jest klasa, w której przeprowadzone będą trzy obserwacje, a uczący w niej nauczyciele wezmą udział w wywiadzie z zespołem uczącym w jednym oddziale.</p> <p>W miarę możliwości wskazane jest przeprowadzenie większej liczby obserwacji, szczególnie w rocznikach, w których nie realizowano badań ankietowych. Minimalna liczba obserwacji lekcji prowadzonych w jednej szkole to sześć, bez powtarzania obserwacji na lekcji prowadzonej przez tego samego nauczyciela. Po obserwacji wizytator może przeprowadzić krótki wywiad z obserwowanym nauczycielem i/lub uczniami.</p> <p>Obserwacje nie powinny być ustalone w harmonogramie; wizytatorzy mogą przeprowadzić obserwację w dowolnym czasie w trakcie trwania ewaluacji (z pominięciem pierwszego dnia).</p>
Obserwacja szkoły	Obserwacja może być prowadzona w szkole i na zewnątrz szkoły, przed i po lekcjach, podczas przerw, podczas zajęć pozalekcyjnych (o ile są prowadzone).
Wywiad z nauczycielem po obserwacji	Decyzję o realizacji wywiadu i doborze pytań podejmuje wizytator podczas obserwacji.
Wywiad z uczniami po obserwacji	Decyzję o realizacji wywiadu i doborze pytań podejmuje wizytator podczas obserwacji.
Analiza danych zastanych	Dyrektor zaznajamia się z pytaniami do analizy danych zastanych i ustala z wizytatorami, które materiały będą źródłem informacji. Ważne, aby pamiętać, iż dane zastane pełnią rolę wspierającą - zbiera się je i analizuje w celu poszukiwania przydatnych informacji pomocnych przy omawianiu zagadnień omawianych podczas wywiadu z dyrektorem, a nie sprawdzaniu czy szkoła posiada konkretne materiały.

Załącznik nr 3 Wykaz metod badawczych i sposobu doboru prób dla placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno -pedagogicznych i bibliotek pedagogicznych.

Kategoria badanych/źródła danych	Metoda/technika	Opis/uwagi
Dyrektor placówki	Ankieta	Ankieta zostaje udostępniona dyrektorowi w pierwszym etapie badania. Ankieta powinna być uzupełniona przez dyrektora przed spotkaniem informacyjnym.
	Indywidualny wywiad pogłębiony	W wywiadzie mogą brać udział również wskazani przez dyrektora pracownicy placówki (np. zastępcy).
Pracownicy merytoryczni	Ankieta	Badanie jest przeprowadzone na próbie pełnej.
	Wywiad grupowy zogniskowany	Wywiad przeprowadzany jest z pracownikami i/lub współpracownikami merytorycznymi placówki. W przypadku większej liczby osób podstawowym kryterium doboru uczestników wywiadu jest różnorodność (staż, praca z różnymi grupami wiekowymi).
Klienci placówki doskonalenia nauczycieli	Wywiad grupowy z klientami placówek doskonalenia nauczycieli	Wywiad jest realizowany z osobami, które w trakcie realizowania ewaluacji w placówce korzystają z jej usług (o ile zajęcia są prowadzone w miejscowości, w której ma siedzibę placówka). W bibliotekach i poradniach nie przeprowadza się wywiadów grupowych.

Program wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły etap III
Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o

	Ankieta elektroniczna wśród klientów placówek doskonalenia nauczycieli	Ankieta może być prowadzona w formie elektronicznej lub rozdawana w wersji papierowej. W każdej placówce powinno zostać zebranych co najmniej 50 ankiet.
Klienci bibliotek	Ankieta wśród klientów bibliotek	Badanie ankietowe jest realizowane w czasie pobytu ewaluatorów w placówce z osobami, które korzystają z biblioteki.
Klienci poradni	Ankieta wśród klientów poradni	Badanie ankietowe jest realizowane w czasie pobytu ewaluatorów w placówce z osobami, które korzystają z poradni.
Partnerzy placówki	Wywiad grupowy zogniskowany	Wywiad z przedstawicielami instytucji, z którymi współpracuje placówka. Listę osób zaproszonych do udziału w wywiadzie ustalają wspólnie dyrektor i wizytatorzy, ale ostateczną decyzję podejmują wizytatorzy. Podstawowe kryterium doboru uczestników to różnorodność (typ instytucji, formy współpracy), pod uwagę należy wziąć także doświadczenia współpracy z tą placówką. Gości na spotkanie zaprasza dyrektor.
Przedstawiciel organu prowadzącego	Wywiad indywidualny	Dobór celowy: do wywiadu zapraszana jest osoba posiadająca największą wiedzę o placówce. Wywiad może być realizowany w sposób bezpośredni lub telefoniczny.
Obserwacja zajęć w placówce doskonalenia nauczycieli (w bibliotekach i poradniach obserwacja nie jest prowadzona)		Badanie dotyczy również zajęć prowadzonych poza placówką. W placówce doskonalenia nauczycieli powinny być przeprowadzone co najmniej cztery obserwacje. Obserwowane zajęcia powinny być, w miarę możliwości, różnorodne (dotyczące różnorodnej tematyki, prowadzone przez różne osoby, w różnych formach, np. szkolenia warsztaty, kursy kwalifikacyjne, itp. w placówce i poza nią). Obserwacje nie powinny być ustalane w harmonogramie; wizytatorzy mogą przeprowadzić obserwację w dowolnym czasie w trakcie trwania ewaluacji (z pominięciem pierwszego dnia).
Analiza danych zastanych		Dyrektor zaznajamia się z pytaniami do analizy danych zastanych i ustala z wizytatorami, które materiały będą źródłem informacji. Ważne, aby pamiętać, iż dane zastane pełnią rolę wspierającą - zbiera się je i analizuje w celu poszukiwania przydatnych informacji pomocnych przy omawianiu zagadnień omawianych podczas wywiadu z dyrektorem, a nie sprawdzaniu czy placówka posiada konkretne materiały.